

A Pécsi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd, fél címe) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek - a dr. Jakab Zoltán ügyvéd (fél címe) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Pécsi Törvényszék 2016. október 5. napján kelt 19.P.20.633/2016/6. számú ítélete ellen a felperes 7. sorszám alatt benyújtott és Pf.4. szám alatt módosított, míg az alperes 8. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban felmerült költségét mindkét fél maga viseli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az az államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására - 88.800 (nyolcvannyolcezer-nyolcszáz) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2007. június 26. napján svájci frank alapú kölcsönszerződést kötött az alperes hitelező jogelődjével, a **L** Zrt.-vel a **XXX-000** forgalmi rendszámú **F** típusú személygépkocsi megvásárlására. A hitelező 2.649.000 forint kölcsönt nyújtott 120 hónap részletre, havi 30.036 forint törlesztőrészlet mellett. A teljes hiteldíjmutató 7,12 % volt, a mértékadó devizanem svájci frank, az elszámolási mód havi fix konstrukció, az összes törlesztőrészlet összege 3.604.320 forint. A szerződés aláírásával a felperes kinyilvánította, hogy a HIT/2006.05.31. számú üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, és azokat magára nézve kötelezőnek ismeri el.

Az üzletszabályzat I.7. pontja tartalmazza a havi fix konstrukcióra vonatkozó rendelkezéseket, az I.15. pont rögzíti, hogy a törlesztőrészlet az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott esedékességhez tartozó tőke, valamint törlesztési kötelezettség együttes összege, míg az I.16. pont a tőkére vetített degresszív kamat meghatározására vonatkozó szabályokat ismerteti. Az I.17. pont a mértékadó devizanemre, az I.18. pont a mértékadó kamatlábra, az I.24. pont a mértékadó árfolyamra tartalmaz előírásokat. Az I.25. pont a kamatváltozás és az árfolyamváltozás eseteit, míg a IV.4. pont a kamatszámítás szabályait részletezi.

Az üzletszabályzat I.23. pontja szerint rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés, pl. intervenció

sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltozása, amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.

A V.6. pont úgy rendelkezik, hogy amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint, a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke euró esetében a mindenkor intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az euró keresztárfolyamának változása.

A felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg opciós jogot is alapítottak a hitelező javára a **XXX-000** forgalmi rendszámú gépkocsira. A szerződés 4. pontja értelmében a vételi jogot a szerződés aláírásától számított öt éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja a hitelező, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette.

Az üzletszabályzat IV.7. pontja értelmében amennyiben az elsődleges biztosíték opció, és az egyedi kölcsönszerződés futamideje öt évnél hosszabb, úgy a kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására az eredeti feltételekkel egyező tartalommal ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő három hónap.

A IV.9. pontja szerint ha a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.

Az alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban DH2 törvény) szerint elszámolt a felperessel, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes nem tett eleget az alperes által közölt fizetési kötelezettségnek, ezért az alperes 2015. augusztus 31-én 2015. szeptember 23-i hatállyal felmondta a kölcsönszerződést. A 2015. december 16-i elszámolási értéknap alapján 2.017.881 forint tartozást tartott nyilván.

A felperes keresetében a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását kérte a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban Hpt.) 213.§ (1) bekezdésére hivatkozva, mert az nem tartalmazza a kölcsön és a havi törlesztőrészek összegét devizában, a kamatok és egyéb járulékok éves százalékos értékét, azon feltételek, illetőleg körülmények részletes meghatározását, amelyek esetében a hiteldíj megváltoztatható, illetve a THM nem került megfelelően meghatározásra. Állította, hogy árfolyamkockázat viselésére nem köteles, mert az alperes erre nézve nem adott megfelelő tájékoztatást. Kérte, hogy a bíróság a határozathozatalig terjedő időre nyilvánítsa hatályossá a szerződést, és kötelezze az alperest 1.110.337 forint túlfizetés visszafizetésére. Kérte továbbá az üzletszabályzat IV.7. pontja érvénytelenségének megállapítását, és az alperes kötelezését a gépjármű törzskönyvének kiadására.

Az alperes nem vitatta, hogy az ügyleti kamat induló éves értékét a szerződésben nem határozták meg, ezért a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte azzal, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke 7,36 %. Ellenkérelme ezt meghaladóan a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek által 2007. június 26. napján megkötött HIT-00000/07 számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította olyan módon, hogy az induló ügyleti kamat értékét 7,36 %-ban határozta meg. Megállapította, hogy a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételeket rögzítő HIT/2006.05.31. számú üzletszabályzat IV.7. pontja érvénytelen, és kötelezte az alperest a XXX-000 forgalmi rendszámú F típusú gépjármű törzskönyvének kiadására. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és rendelkezett az elsőfokú perköltség viseléséről.

Határozatának indoklása szerint a felek közötti szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban Ptk.) 685.§ *e*) pontja szerint fogyasztói szerződésnek, és a Hpt. 2. számú melléklet III.5. és 13. pontja szerinti lakossági fogyasztási kölcsönszerződésnek minősül. A Hpt. 213.§ (1) bekezdés *c*) pontja a 210.§ (2) bekezdésében írtakra is tekintettel megköveteli a kamat éves százalékos értékének szerződésben való feltüntetését, melynek elmulasztása a szerződés semmisségét eredményezi. A felek közötti kölcsönszerződés nem vitásan az ügyleti kamat százalékos értékét nem rögzíti, azonban tartalmazza a kölcsön összegét, a felperes által fizetendő ellenszolgáltatás összegét, mely utóbbi meghaladja a kölcsön összegét. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a felek megállapodása kiterjedt a felperes ügyleti kamatfizetési kötelezettségére is. A felek meghatározták a kamat számításának módját az ellenszolgáltatás megjelölésével, továbbá az üzletszabályzatban a kamatra, a mértékadó kamatlábra, a kamatváltozás törlesztőrészletre gyakorolt hatására vonatkozóan is találhatók rendelkezések. Mindezek számításának képletét meghatározták, ezzel biztosítva, hogy az induló ügyleti kamat százalékos értéke a szerződés és az üzletszabályzat alapján meghatározható legyen. Az alperes ellenkérelméhez csatolt számításban található matematikai módszer alapján 7,36 %-os induló ügyleti kamatérték felelt meg a felek szerződéses akaratának, és ezzel a mértékkel tekinthető az elszámolás is felülvizsgáltnak. Az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pontjában írtakra is figyelemmel a szerződés így érvényessé vált, az érvénytelenségi ok kiküszöbölésre került, és az 1959. évi Ptk. 241.§-ában írt szerződésmódosítás feltételeit nem kellett vizsgálni.

Az elsőfokú bíróság a Hpt. 213.§ (1) bekezdés *b*) pontja alapján sem találta érvénytelennek a szerződést. A teljes hiteldíjmutatót a betéti kamat, az értékpapírok hozama és a teljes hiteldíj mutató számításáról és közzétételéről szóló 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet 1.§ (4) bekezdése alkalmazásával az üzletszabályzat 27. pontja részletezte. Kiemelte, hogy az üzletszabályzat I.25. pont *b*), *c*) pontjaiból kitűnő árfolyamrész kikötését érvénytelennek vélte a jogalkotó, a jogkövetkezményeket a DH2 törvény szerinti elszámolással levonta. A Hpt. 213.§ (1) bekezdés *d*) pontjában írt körülmények részletesen meghatározásra kerültek, amelyek esetében a hiteldíj megváltoztatható. Az üzletszabályzat I.25. a. és b. pontja, I.27. pontja nem érvénytelen, külön oklista meghatározása nem volt a felek szerződésének érvényességi feltétele.

Az elsőfokú bíróság megítélése szerint világos és érthető volt a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában írtak szerint az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára, hogy svájci frank alapú a perbeli szerződés. Az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott svájci frankban megjelölt mértékadó devizanemre tekintettel az üzletszabályzat V.6. pontja alapján a felperesnek tudnia kellett, hogy ő vállalja az árfolyamváltozásból eredő kockázatot. Az üzletszabályzat I.23. pontja alapján egyértelmű kellett legyen számára, hogy a svájci frank árfolyama a forinthez képest szélsőséges mértékben is megnövekedhet. Ez pedig növeli az általa teljesítendő ellenszolgáltatás összegét a részletszabályokra, különösen az üzletszabályzat I.17., I.22., I.24., I.25.b) pontra is tekintettel. Kiemelte, hogy az ítélezési gyakorlat szerint a 6/2013. Polgári jogegységi határozat nyomán a fogyasztót is terheli együttműködési kötelezettség. Minimálisan elvárható tőle, hogy nagy összegű, hosszú távra szóló pénzügyi ügylet esetén tájékozódjon a

szerződés megkötése előtt az őt érintő terhekről, amennyiben valamely rendelkezés számára nem világos.

A törzskönyv kiadásával összefüggésben az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az üzletszabályzat IV.7. pontja a vételi jog 1959. évi Ptk. 374.§-ának (2) bekezdésében meghatározott legfeljebb öt éves időtartamának meghosszabbítását jelenti, ezért a Ptk. 200.§ (2) bekezdés alapján semmis. Az alperest megillető vételi jog így a szerződéskötéstől számított öt év elteltével, 2012. június 26-án megszűnt. Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek a vételi jog és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a perbeli gépjárműre, ezért az alperes köteles a törzskönyv kiadására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben mindkét fél fellebbezett.

A felperes módosított fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását kérte olyan módon, hogy a 7,36 %-os éves induló kamatérték változatlanul hagyása mellett az elsőfokú ítéletnek az e döntésre vonatkozó indokolását mellőzze a másodfokú bíróság, és a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja alapján a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítása mellett a peres felek egyező akaratnyilatkozata alapján nyilvánítsa azt érvényessé 7,36 %-os éves induló ügyleti kamattal. Kérte az ÁSZF V.6. pontja részleges érvénytelenségének megállapítását a Hpt. 203.§ (6) és (7) bekezdésének megkerülése miatt a Ptk.200.§ (2) bekezdése, illetve 209.§ (1) és (4) bekezdése alapján, annak ítéleti megállapítását, hogy árfolyamkülönbözetet nem köteles fizetni, továbbá kérte az alperest 1.110.337 forint túlfizetés visszafizetésére kötelezni. Álláspontja szerint az elsőfokú ítéletből nem állapítható meg, hogy a szerződés teljesen érvénytelen, mert az a Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontját megsértve nem tartalmazza az ügyleti kamat százalékos értékét, vagy csak részlegesen érvénytelen, mert a bíróság pótolta a hiányosságot, vagy a DH2 törvény alapján konvalidálódott, mert az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, illetve a jogalkotó az érvénytelenség jogkövetkezményét rendezte, amely a továbbiakban bírói úton már nem vitatható. Kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság erre irányuló kereseti kérelem nélkül az 1959. évi Ptk. 241.§ alapján ítélettel módosította a szerződést. Az elsőfokú ítéletből hiányzik az érvénytelenségre vonatkozó rendelkezés is, amely ugyancsak kizárja annak megállapítását, hogy az elsőfokú bíróság a szerződést teljesen vagy csak részleges nyilvánított-e érvénytelennek.

Az általános szerződési feltételek V.6. pontjának érvénytelenségét azért kérte megállapítani, mert a Hpt. 203.§ (6) és (7) bekezdésében írt kockázatfeltáró nyilatkozatnak ez a szerződési pont nem felel meg. Hivatkozott az 1959. évi Ptk. 205/A.§-ára és a 205/B.§ (2) bekezdésére is, amely szerint külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen eltér, és azt kifejezetten el kell fogadnia a másik félnek. Változatlanul állította, hogy az alperes nem tájékoztatta őt az árfolyamkockázatról, az árfolyamváltozás lehetséges mértékéről, annak kihatásairól, ezért az árfolyamkülönbözet megfizetésére kötelezni nem lehet. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság saját nyelvtani értelmezését vette alapul ítélete meghozatalakor, annak ellenére, hogy a szerződési feltételek átláthatóságának követelménye nem korlátozható azok alakilag és nyelvtanilag érthető jellegére. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította, marasztalási keresetéről azonban nem döntött, elzárta a keresetváltoztatás lehetőségétől, és bizonyítási indítványait annak ellenére nem teljesítette, hogy a 2/2014 Polgári jogegységi határozat bizonyítási eljárás lefolytatásához köti az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítását. A másodfokú eljárásban kérte az alperest a kockázatfeltáró nyilatkozat csatolására kötelezni és a szerződéskötésnél közreműködő gépjárműkereskedőt tanúként

kihallgatni. Az elsőfokú bíróság által elkövetett lényeges eljárási szabálysértések, illetve a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű kiegészítésének szükségessége miatt felvetette az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének indokoltságát is.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, és az üzletszabályzat IV.7. pontja érvénytelenségének megállapítására és a **XXX-000** forgalmi rendszámú **F** típusú személygépkocsi törzskönyvének kiadására irányuló kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy a törzskönyv birtokban tartása nem a vételi jog, hanem a kölcsönszerződés atipikus biztosítéka volt. Az üzletszabályzat I.1.e) pontja, VI.2. pontja, továbbá a VI.3. pontja alapján ugyanis a hitelező csak abban az esetben köteles a gépjármű törzskönyvét, illetőleg az elidegenítési és terhelési tilalom törléséhez szükséges jognyilatkozatot kiadni, ha a kölcsönbevevő valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette.

A felperes az alperes fellebbezésre tett ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Mind a felperes, mind az alperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság által egyébként helyesen megállapított tényállást a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban csatolt okiratok tartalma alapján az alábbiakkal egészíti ki:

A vételi jogot alapító szerződés 6. pontja szerint a szerződő felek a hitelező javára alapított vételi jog biztosítására a vételi joggal terhelt gépjármű tekintetében elidegenítési és terhelési tilalmat kötnek ki. A 7. pont kimondja, hogy a hitelező az e megállapodás szerint alapított vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a kölcsönbevevő a jelen megállapodás 1. pontjában hivatkozott kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban - az esedékességet követő 15 napon belül - akár részben vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül.

A HIT/20060531 számú üzletszabályzat VI/1. pontja szerint a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot, és annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.

A tényállás fentiek szerinti kiegészítése ellenére is egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel és érdemi döntésével.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság által elkövetett eljárási szabálysértésekre hivatkozással felvetette az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének indokoltságát is, ezért a másodfokú bíróság mindenekelőtt ebben a kérdésben foglalt állást.

Kifogásolta a felperes, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította, a marasztalásra irányuló kereseti kérelmét azonban nem bírálta el. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az érvénytelenség megállapítására kizárólag az induló ügyleti kamat százalékos értékének hiánya miatt került sor. Az elsőfokú bíróság jogkövetkezményként a szerződést érvényessé nyilvánította az ügyleti kamat százalékos értékének meghatározásával. Miután a felperes teljesítéseit az alperes maga is az elsőfokú bíróság által megállapított kamatértéknek megfelelően számolta el, a felek között további elszámolásra nem volt szükség, az alperes marasztalására

irányuló kereset a további szerződéses rendelkezések érvénytelenségének hiányában, az ennek jogkövetkezményeként szükségessé váló elszámolás indokolatlansága miatt alaptalan volt.

Sérelmezte a felperes azt is, hogy az elsőfokú bíróság elzárta a keresetváltoztatás lehetősége elől. Az alperesi ellenkérelem a 2016. október 5. napján megtartott első tárgyaláson került előadásra, ezt követően a Pp. 146/A.§ (1) bekezdése értelmében még harminc napon állt volna rendelkezésére a keresetváltoztatásra. Az elsőfokú bíróság azonban az első tárgyaláson ítélettel döntött, így ezzel a jogával nem élhetett. A peres eljárás irataiból megállapíthatóan az alperes 2016. augusztus 31. napján írásban előterjesztette érdemi ellenkérelmét, arra a felperes 2016. szeptember 29. napján tárgyalást előkészítő iratot nyújtott be, amelyben azt a nyilatkozatot tette, hogy a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására, az általános szerződési feltételek V/6. pontja érvénytelenségének megállapítására, valamint a **XXX-000** forgalmi rendszámú **F** típusú személygépkocsi törzskönyvének kiadására irányuló keresetét az ellenkérelem ismeretében is változtatlanul fenntartja. A 2016. október 5. napján megtartott tárgyaláson keresetét nem változtatta meg, arra határidő engedélyezését nem kérte, így az elsőfokú bíróság részéről olyan eljárási szabálysértés nem történt, amely az elsőfokú határozat érdemi elbírálását akadályozná.

A Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontja szerint semmis az a fogyasztási lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza a szerződéssel kapcsolatos összes költséget, ide értve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves százalékban kifejezett értékét. Az elsőfokú eljárásban sem volt vitatott, hogy a perbeli kölcsönszerződésből az éves ügyleti kamat százalékos értéke hiányzik, ezért ez okból érvénytelen. Az elsőfokú bíróság is utalt a Kúria 6/2013. Polgári jogegységi döntésére, amely szerint a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos jogvitákban a bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy minden lehetséges esetben kiküszöböljék az érvénytelenség okát és a szerződést érvényessé nyilvánítsák. A szerződés érvényessé nyilvánítása olyan helyzetet teremt, mintha a felek már eredetileg is érvényes szerződést kötöttek volna. A bíróság ilyen esetben a szerződés módosításával (kiegészítésével) az érvénytelenségi ok folytán előállt érdeksérelmet küszöböli ki. Különösen indokolt a szerződés érvényessé nyilvánításáról rendelkezni akkor, ha csak formainak tekinthető olyan okból érvénytelen a szerződés, amely tekintetében a felek akarata egyértelműen megállapítható.

Az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy a felek közötti egyedi kölcsönszerződés tartalmazza a kölcsön összegét, a felperes által fizetendő ellenszolgáltatás összegét, mely utóbbi a kölcsönösszeget meghaladja, így a felek megállapodása kiterjedt a felperes ügyleti kamatfizetési kötelezettségére is. Lényegében formai hiba, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékének feltüntetése a perbeli kölcsönszerződésből elmaradt. Az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánításával ezt a formai hibát küszöbölte ki olyan módon, hogy az induló ügyleti kamat százalékos értékének megállapításánál figyelembe vette azt, hogy a felek a kamat konkrét összegét a kölcsönösszeg és az alperes által a szerződéskötéskor irányadó kamat és árfolyam figyelembevételével kiszámított összes ellenszolgáltatás meghatározásával megállapították, az üzletszabályzat pedig tartalmazza azokat a rendelkezéseket és képleteket, amelyek alapján az induló ügyleti kamat százalékos értéke meghatározható. Az alperes 3. sorszám alatti ellenkérelméhez részletes számításokat csatolt, emellett rendelkezésre álltak a felülvizsgált elszámolás adatai is. A másodfokú bíróság azzal nem értett egyet, hogy a felülvizsgált elszámolással az érvénytelenség oka elhárult, azonban az ott megjelölt kamatérték és az egyéb perbeli adatok felhasználásával az elsőfokú bíróságnak lehetősége volt arra, hogy az induló ügyleti kamat értékét - a felperes módosított fellebbezésében már nem vitatott - 7,36 %-ban meghatározza, és ezzel a perbeli kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítsa. Maga a felperes is utalt arra fellebbezésében, hogy a perbeli esetben nincs szó keresethalmazatról, keresete egyetlen marasztalási kereset, amelynek

jogcímül szolgál a szerződés érvénytelenségének megállapítása. Ebből következően viszont nem volt szükséges az ítélet rendelkező részében a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségének kimondása.

A felperes fellebbezésében is hivatkozott az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenségére, illetve a Hpt.203.§ (6) és (7) bekezdésébe ütközés miatti érvénytelenségére.

A perbeli esetben nem volt vitatott, hogy a felek között olyan fogyasztói szerződés jött létre, amely egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatározott szerződési feltételt tartalmaz, így vélelem szól amellett, hogy azt egyedileg nem tárgyalták meg. Ezt megdönteni a fogyasztóval szerződő fél csak úgy tudja, ha minden kétséget kizáróan bizonyítja, hogy a vele szerződő fél részére ténylegesen fennállt a szerződési feltétel tartalmi befolyásolásának lehetősége. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően úgy ítélte meg, hogy az a körülmény, miszerint a felperes fix, illetve normál devizakonstrukció között választhatott, nem teszi a feltételt egyedileg megtárgyalttá. Nem elegendő a vélelem megdöntéséhez, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok csak azt igazolják, hogy a fogyasztó a szerződést, illetve az annak részét képező feltételeket megismerte vagy esetlegesen két előre kidolgozott konstrukció között választási lehetőség illette meg.

Nem fogadta el ugyanakkor a felperesnek azt a hivatkozását, hogy az általános szerződési feltételek V/6. pontja a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő olyan speciális rendelkezést tartalmaz, amely az 1959. évi Ptk. 205/B.§ (2) bekezdése értelmében csak külön figyelemfelhívó tájékoztatást követően válhatott volna a szerződés részévé. A perbeli időszakban ugyanis a deviza alapú kölcsönszerződések már széles körben elterjedtek, az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel ezért olyan különleges rendelkezésként nem értelmezhető, amely külön figyelemfelhívást tett volna szükségessé.

A perben nem volt vitatott, hogy külön kockázatteltáró nyilatkozat nem készült, amely azonban önmagában a szerződés érvénytelenségét nem eredményezi. Az 1959. évi Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint az a szerződés semmis, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Önmagában a más jogági szabályokat sértő szerződés a polgári jog szempontjából nem érvénytelen, csak akkor, ha a jogalkotó a szerződés érvényességét sem kívánta megengedni. A Hpt. 203.§ (6) és (7) bekezdésében előírt kötelezettség megszegéséhez azonban a törvény nem fűzi a semmisség jogkövetkezményét.

A kockázatteltáró nyilatkozat hiányában az egyedi szerződés, és az annak részévé vált általános szerződési feltételek rendelkezései alapján kellett vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, miszerint őt nem terheli árfolyamkockázat, illetőleg, hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincsen felső határa.

A perbeli kölcsönszerződés tartalmazza, hogy az deviza alapú (a mértékadó devizanem svájci frank), az általános szerződési feltételek V.6. pontja egyértelműen kimondja, hogy a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot a kölcsönbevevő vállalja. Az I.25.b. pont a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének módosulását a kölcsön nyilvántartási devizanemének a forint árfolyamához viszonyított változásával magyarázza. Az árfolyamváltozás mértékére a tájékoztatás nem terjedt ki, azonban az alperesnek ilyen irányú kötelezettsége nem volt (6//2013 Polgári jogegységi határozat 3. pont). Az I/23. pont rendkívüli árfolyameseményként utal az árfolyam 25 %-ot meghaladó mértékű növekedésére, melyből azonban olyan következtetés nem vonható le, hogy egy esetleges árfolyamváltozás legfeljebb eddig a mértékig terheli a felperest.

Összességében a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a következtetéssel, hogy a perbeli kölcsönszerződés, valamint az üzletszabályzat elsőfokú bíróság által pontosan felhívott és ismertetett rendelkezései alapján a felperes számára egyértelműnek kellett lennie, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli, és ez az általa az alperesnek teljesítendő ellenszolgáltatás összegét korlátozás nélkül megemeli.

Alaptalannak találta a másodfokú bíróság az alperesnek a gépjármű törzskönyv kiadására, valamint a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételek IV.7. pontja érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elutasítására irányuló fellebbezését is.

Az opciós szerződés 4. pontja szerint a hitelező a vételi jogot a szerződés aláírásától számított öt éves időtartam alatt gyakorolhatja. Az üzletszabályzat IV/7. pontja ugyanakkor azt tartalmazza, hogy amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje öt évnél hosszabb, úgy a kölcsönbevevő köteles a hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő három hónap.

Az 1959. évi Ptk. 375.§ (4) bekezdése alapján a vételi jog esetében is irányadó 1959. évi Ptk. 374.§ (2) bekezdése értelmében vételi jogot legfeljebb öt évre lehet kikötni, az ezzel ellentétes megállapodás semmis. E rendelkezés meghozatalakor a jogalkotó abból indult ki, hogy a vételi jog fennállása alatt a tulajdonosnak rendelkezési joga nagyfokú korlátozását kell elszenvednie, biztosítania kell, hogy a vevő egyoldalú nyilatkozatával gyakorolhassa vételi jogát és a korlátozás ellensúlyozása érdekében indokoltnak találta, hogy a vételi jog kikötésére legfeljebb öt éves időtartamra szólóan kerülhessen sor. A felek között létrejött opciós szerződés, illetőleg az üzletszabályzat idézett rendelkezései értelmében az öt évnél hosszabb futamidejű kölcsönszerződések esetén a szerződő felek két különböző vételi jog alapításában állapodtak meg. Az alperes egyrészt az opciós szerződés aláírásától számított öt évig gyakorolhatja vételi jogát, másrészt újabb vételi jogot gyakorolhat egy másik olyan opciós szerződés alapján, amelyet öt év elteltével a felszólítására a kölcsönbevevő köteles számára engedni, és amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő három hónap.

Az üzletszabályzat idézett rendelkezése folytán tehát az válik lehetővé, hogy a Ptk. 374.§ (2) bekezdésének tiltása ellenére öt évnél hosszabb ideig megillessen a hitelezőt a vételi jog azzal, hogy ebben az esetben az öt évnél hosszabb időtartam két egymást követően hatályba lépő vételi jog időtartamából tevődik össze. Az üzletszabályzat IV/7. pontja kifejezetten azt célozza, hogy a vételi jog öt éves időtartama meghosszabbodjon, vagyis mint a jogszabály megkerülésére irányuló tilos szerződés az elsőfokú bíróság helyes megállapítása szerint az 1959. évi Ptk. 200.§ (2) bekezdése alapján érvénytelen.

Az alperes fellebbezésében helyesen hivatkozott arra, hogy a polgári jog diszpozitív szabályai nem tiltják, hogy a felek a kölcsönszerződésük biztosítására a Ptk.-ban nem nevesített önálló atipikus biztosítékként a gépjármű törzskönyvének birtokban tartására vonatkozó jogosultságot kössenek ki. Azonban mindig a konkrét jogviszony keretei között kell vizsgálni, hogy a hitelező javára ilyen önálló biztosíték kikötésére sor került-e.

Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek nem közvetlenül a kölcsönszerződés, hanem annak biztosítása érdekében alapított vételi jog biztosítására kötöttek ki a megvásárolt gépjárműre az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat. Az üzletszabályzat VI/1. pontja ezzel összhangban

írja elő, hogy az adós köteles a hatósági nyilvántartásba, gépjárműforgalmi engedélybe és a törzskönyvbe a hitelező javára a felek között létrejött szerződésnek megfelelően a vételi jogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.

Az alperes tehát e szerződéses kikötések értelmében vételi joga és az azt biztosító, a javára kikötött elidegenítési és terhelési tilalom alapján e jog, illetve korlátozás jogosultjaként került a törzskönyv birtokába. Ez pedig azt jelenti, hogy a törzskönyvnek az alperes birtokába bocsátását a felek nem a kölcsönszerződés önálló biztosítékeként kötötték ki, hanem az alperes vételi jogát kívánták ilyen módon biztosítani. A törzskönyv birtoklásához való jog erre figyelemmel a vételi joghoz kapcsolódó járulékos jogosultságnak minősül, járulékos jellegéből következően pedig ez a jog a vételi jog megszűnésével egyidejűleg megszűnt.

Nem ad alapot a törzskönyv további, a vételi jog megszűnését követő időszakra is kiterjedő birtokban tartására az üzletszabályzat IV/9. pontja sem. Ez a szerződéses rendelkezés ugyanis csupán az alperesnek azt a kötelezettségét fogalmazza meg, hogy a kölcsöntartozás teljesítése esetén ki kell adnia a törzskönyvet, a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot. Nem jogosítja fel azonban - az opciós szerződés 6. pontjában és az üzletszabályzat VI/1. pontjában foglaltakra is figyelemmel - az alperest arra, hogy a törzskönyvet minden esetben, tehát a vételi jog és az elidegenítési és terhelési tilalom megszűnése esetén is visszatarthassa a felperest terhelő fizetési kötelezettség maradéktalan teljesítéséig.

A törzskönyv az opciós jog kikényszerítése érdekében került az alperes birtokába, a törzskönyvvel kapcsolatos rendelkezések másodlagos jellegű biztosítékot képeztek, amelyek osztják az elsődleges biztosíték, az opció jogi sorsát (BH2017.95.). Az opciós jogtól és egyéb elsődleges biztosítéktól független önálló atipikus biztosíték kikötésének lehetősége az 1959. évi Ptk. 200.§ (1) bekezdésének diszpozitív rendelkezésre tekintettel felmerülhet, ennek azonban a kölcsönszerződés egyedi részének megfogalmazásaiból, illetve a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételekből egyértelműen ki kell tűnnie (Kúria Pfv.I.21.202/2015/4. szám).

A felperes fellebbezési tárgyaláson előterjesztett bizonyítási indítványait a másodfokú bíróság nem teljesítette. Mellőzte az alperes felhívását a kockázatfeltáró nyilatkozat csatolására, miután az elsőfokú eljárásban előterjesztett védekezéséből egyértelműen megállapítható volt, hogy külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Szükségtelennek találta az ügyletkötés során eljáró gépjárműkereskedő tanúkenti kihallgatását is, miután a felperes fellebbezésében sem azt állította, hogy az általános szerződési feltételek V.6. pontjától eltérő tájékoztatást kapott, hanem arra alapította keresetét, hogy az ott írt tájékoztatás nem volt megfelelő. A tájékoztatás megfelelőségének megállapítása azonban jogkérdés, külön bizonyítást nem igényel. A tárgyalás berekesztését megelőzően az elsőfokú bíróság is utalt arra, hogy olyan ténykérdés egyik fél részéről sem merült fel, amely bizonyítást tenne szükségessé, az ügyben alapvetően jogkérdésben kellett döntenie, ezért a Pp. 3.§ (3) bekezdése szerinti, a bizonyításra szoruló tényekre, a bizonyítási teherre és a bizonyítás sikertelenségének következményeire vonatkozó tájékoztatás szükségtelen volt.

A másodfokú bíróság a felperes tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmének teljesítését nem találta indokoltnak. A C-00/17. számú **I** és **K** előzetes döntéshozatali ügy, a Fővárosi Ítéltábla által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás az árfolyamkockázat kérdésével kapcsolatos, és elsősorban annak tisztázására irányul, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó és a

devizahitel-szerződések egyik fő tárgyának tekinthető feltétel tisztességtelen jellege a 93/13/EGK irányelv alapján egyáltalán vizsgálható-e.

Az előzetes döntéshozatali eljárás szóban forgó kezdeményezése az irányadó nemzeti jognak, a deviza törvények rendelkezéseinek azon az értelmezésén alapul, hogy az árfolyamrésszel együtt az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét is előíró tisztességtelen szerződési feltétel kiesésével az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződési feltétel jogalkotási beavatkozás következtében ex tunc hatállyal vált a szerződés részévé. Az árfolyamkockázatot érintő ex tunc hatályú beavatkozásra vonatkozó, a kevesebbről a többre (az árfolyam mikénti alkalmazásából az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségére) típusú következtetésen alapuló, közvetett értelmezéshez azonban jogalkalmazói konszenzus nem fűződik. Az előzetes döntéshozatali eljárás tárgyává tett kérdések ennek megfelelően elsődlegesen nem valamely közösségi jogi aktus, hanem a nemzeti jog értelmezését igénylik, amit az Alaptörvény 28. cikkének értelmében az uniós jog primátusának elvét nem sértve a nemzeti bíróságoknak kell elvégezniük.

Ezen túlmenően a jelen perben a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés tisztességtelensége vizsgálhatóságának akadálya az 1959. évi Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209.§ (4) bekezdése alapján megállapítható volt, így a per előkérdésének nem tekinthető, hogy a vizsgálhatóságot kizáró más jogi akadály is fennáll-e. Erre figyelemmel a per tárgyalásának felfüggesztése sem volt indokolt, míg a előzetes döntéshozatali eljárással érintett egyéb kérdések (így különösen az árfolyamrés és az árfolyamkockázat úgynevezett kumulatív hatása) a jelen perben nem merültek fel.

Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Mind a felperes, mind pedig az alperes fellebbezése sikertelen volt, ezért a közel azonos fellebbezési pertárgyértékre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp.81.§-ának (1) bekezdése alapján úgy rendelkezett, hogy mindkét fél viseli a fellebbezési eljárásban felmerült költségét. Az alperes a jogorvoslati kérelmére lerótt fellebbezési eljárási illeték megtérítésére igényt nem tarthat, míg a felperes a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74.§-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a költségmentességről szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján köteles a személyes illetékfeljegyzési jogára figyelemmel le nem rótt fellebbezési eljárás illeték megfizetésére.

Pécs, 2017. június 13.

. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Dr. Voggyicska Petra s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró